NATUURONTWIKKELINGSPROJECT STAPSTEEN 't ZWANENBROEKJE

Natuurgebied 't Zwanenbroekje

Ecologische verbindingen
in de Ooijpolder

Stapsteen 't Zwanenbroekje is een particulier initiatief, ongeveer vijftien jaar geleden gestart, waarbij landbouwgronden worden omgezet in natuur. De overheid wil natuurbeheer door particulieren stimuleren. 't Zwanenbroekje is hiervan een voorbeeld. Bij de inrichting van het gebied wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke variatie passend bij het landschap, zodat zoveel mogelijk planten en dieren zich er thuis kunnen voelen. Het gebied vormt een stapsteen in de ecologische verbindingszone door de Ooijpolder tussen de stuwwal bij Ubbergen en de uiterwaarden langs de rivier de Waal. 't Zwanenbroekje werkt samen met het IVN, vereniging voor natuur- en milieueducatie, afdeling Rijk van Nijmegen.

Nieuwsbrief nummer 11, januari 2011

Werk in uitvoering

Geert Kroes plaatst de brug

De hoogte en breedte worden bepaald

De veebrug nodig om onze runderen in staat te stellen zelfstandig de Grote Beek over te steken van het westelijke deel naar de nieuwe graslanden aan de oostkant werd gerealiseerd. De inzamelingsactie "Kom over de brug" , bedoeld om de kosten van deze brug bij elkaar te brengen was een succes. De kosten van de brug vielen bovendien veel lager uit dan geschat. Dat kwam omdat het geraamte van de brug, een oude botensteiger, om niet ter beschikking werd gesteld door Fam. Luisman, Tiel en we er in plaats van planken bielzen op legden. Deze werden voor niets gegeven. De namen van donateurs komen binnenkort op de brug.

Toekomstige ongelijkvloerse kruising voor wandelaars

Stiltepoel

Deze financiële meevallers stelden het bestuur van de stichting Vrienden van ’t Zwanenbroekje in staat nog enkele andere grondwerken te laten verrichten. Bij de kruising van het wandelpad langs de beek met de veepassage werd grond uitgegraven en opgeworpen. Hierdoor wordt de constructie van een ongelijkvloerse kruising mogelijk. Het “evenementenplein” werd geëgaliseerd. Tenslotte is de “Stiltepoel” in de meest westelijke hoek van het natuurterrein gedeeltelijk gebaggerd en werd hoge vegetatie, die het zonlicht in de poel belemmerde, verwijderd.

Waarnemingen

Op verschillende plaatsen in ’t Zwanenbroekje is een **bever** actief geweest. Overal zijn vraatsporen te vinden. Zelfs bij het Hollands-Duits gemaal dus binnen de gemeente Nijmegen zijn sporen te zien (zie de foto’s). En langs de Koude Dijk is een van de knotessen langs de asfaltweg aangetast.

Langs de oever van de vispassage bij het Hollands-Duits gemaal

Op 7 november maakte Jan van Maassen foto's van een **Klapekster.** De vogel kwam gewoon bij hem zitten. De Klapekster is geen familie van de ekster maar een klauwier. Het bandietenmasker past prima bij zijn levensstijl. Op het menu staan insecten, kikkers, hagedissen, kleine knaagdieren en vogeltjes. Klapeksters hebben de lugubere gewoonte om prooien aan stekels van struiken en prikkeldraad te spietsen als voedselvoorraad (de foto is niet op 't Zwanenbroekje genomen maar van het internet geplukt). Vroeger broedden ze talrijk in Nederland maar nu is dat zeldzaam. Wel komen ze als wintergast uit Noord-Europa (bron: Vogelwerkgroep Arnhem en Vogelbescherming Nederland).

Tijdens de werkdag van Praktisch Natuurbeheer op 27 november werd de klapekster ook gezien en door Clemens Heijmen op de foto gezet. Gedurende de vorstperiode begin december meldde Peter Eekelder de **Roerdomp**. Ook zag hij de **Grote Zilverreiger, Havik, Wulp, Waterral en de Rode Wouw.**

*Wij fotografeerden de **Roerdomp** op 23 december langs de Grote Beek (in het midden van de linker foto) en ook enkele dagen eerder de **IJsvogel** (helaas zijn de kleuren op de foto niet zichtbaar)*

Koraaljuffer *Ceriagrion tenellum*

In het jaaroverzicht 2010 Libellen in de Gelderse poort wordt vermeld dat deze zeldzame libel voor het eerst in het Nederlandse deel van de Gelderse Poort is waargenomen en wel op 't Zwanenbroekje. In 2007 is deze soort gezien in het Kranenburger Bruch.

Educatieve activiteiten

Op 5 oktober verzorgde Jos Leeman *een cursusavond over bodemkunde* voor leden van het IVN, afdeling Rijk van Nijmegen. Aan de cursus was een praktijkmiddag gekoppeld. Deze vond plaats op 't Zwanenbroekje op de zaterdag erop. (foto's Hans Langendam en Jose Domhof).

PH meting

Geboeid gehoor

Bodemmonster

Met als titel "Kunnen we de natuur op 't Zwanenbroekje een handje helpen?" werd in overleg met de werkgroep Jeugdeducatie *een power point presentatie* ontwikkeld bedoeld als voorbereiding van leerlingen van basisscholen. Leerlingen van't Bijenveld in Leuth staken op donderdag 7 oktober de handen uit de mouwen. Behalve door de leerkracht werden zij begeleid door ouders en leden van de werkgroep Jeugdeducatie. Ook dit jaar was het weer een zeer geslaagde activiteit. Als voorbereiding werd in de klas de power point presentatie vertoond.

't Bijenveld

Zes leerlingen van het Montesoricollege werkten een dag met ons mee als onderdeel van hun maatschappelijke stage.

En voor 20 medewerkers van de Dienst Landelijk Gebied uit Arnhem verzorgden wij een rondleiding

Op 11 november bezochten wij een symposium van Landschapsbeheer Gelderland in Eerbeek. Thema: *biodiversiteit in het cultuurlandschap*. Vooral de presentatie van Louis Dolmans gericht op het terug krijgen van akkervogels in een agrarisch natuurpark bij Bemmel trok onze aandacht. Akkerranden, struwelen, vlechtheggen, "keverbanken" en een drieslagstelsel van verbouw van gewassen worden ingezet. Ook de inspanningen ten aanzien van de biodiversiteit in het beleid van de gemeente Brummen vonden we zeer inspirerend.

In Velp vond weer de jaarlijkse kennisdag *Samen voor Natuur* plaats. We gingen er met drie mensen van de dinsdagochtendgroep naar toe en leerden over Maatschappelijke Stages, de Groene Kennis Coöperatie, Economie en Natuur, Uit het (subsidie)Harnas.

Het beleid op 't Zwanenbroekje is gericht op *biodiversiteit*: zoveel mogelijk soorten binnen de mogelijkheden die het terrein biedt. Tijdens de Kerstlezing van Triple-E werd als tegenhanger het begrip *biomassaliteit* gepresenteerd. Enorme aantallen van dezelfde soort kennen we allemaal: zwermen vogels, scholen vis, bizons op de prairie, massa's pinguins, velden vol ganzen, noem maar op. Vooral in andere werelddelen. Wouter Helmer wees er op dat in Europa grote delen van het platteland (elk jaar een miljoen hectare landbouwgrond) worden verlaten. Herders en keuterboeren stoppen er mee en trekken naar de stad. Het wildleven breidt zich sterk uit. Gezorgd moet worden voor nieuwe vormen van begrazing om verbossing te voorkomen. Dan zullen ook in Europa indrukwekkende Serengetti-tonelen te aanschouwen zijn. De Oostvaardersplassen bieden een voorbode.

Wegen voor natuur in de Ooijpolder

‘t Zwanenbroekje is bedoeld als stapsteen in een natuurverbinding tussen de heuvels van de stuwwal en de Groenlanden in de Ooijpolder. Doel is dat dieren en planten zich kunnen verplaatsen tussen deze zo verschillende gebieden. In het verleden zijn voorzieningen getroffen om de barrière, die door de verkeersweg gevormd wordt, passeerbaar te maken (amfibieënpassages, faunatunnels en dassenrasters). Het agrarisch cultuurland in de polder ten noorden van ’t Zwanenbroekje is door ruilverkavelingen en het vervangen van hagen door prikkeldraad voor flora en fauna minder aantrekkelijk geworden. Hier wordt nu een begin gemaakt met de aanleg van de ecologische verbinding (EVZ). Op de percelen met de fraaie namen “Veegtas”en “Onschamele Kamp” worden stroken langs de watergang ingericht als natuur. Er komen dwarsverbindingen met de reeds bestaande natuurstrook langs de Koude Dijk. Behalve poelen, paaioevers, bloemenweides en struwelen komt er ook een wandelpad. De gemeente Nijmegen betaalt via een bijdrage aan het Landschapsfonds Via Natura mee aan dit project. Het gaat voorlopig om het zuidelijk deel. Zie de cirkel op het kaartje.
’t Zwanenbroekje ligt direct onder deze cirkel. Rechts het inrichtingsplan. *De werkgroep Groen en Ruimte van het IVN, Rijk van Nijmegen, heeft jarenlang geijverd voor deze ecologische verbindingszone (nummer 36). Het stemt tot grote voldoening dat het eerste deel van deze ecologische verbindingszone nu gerealiseerd wordt.*

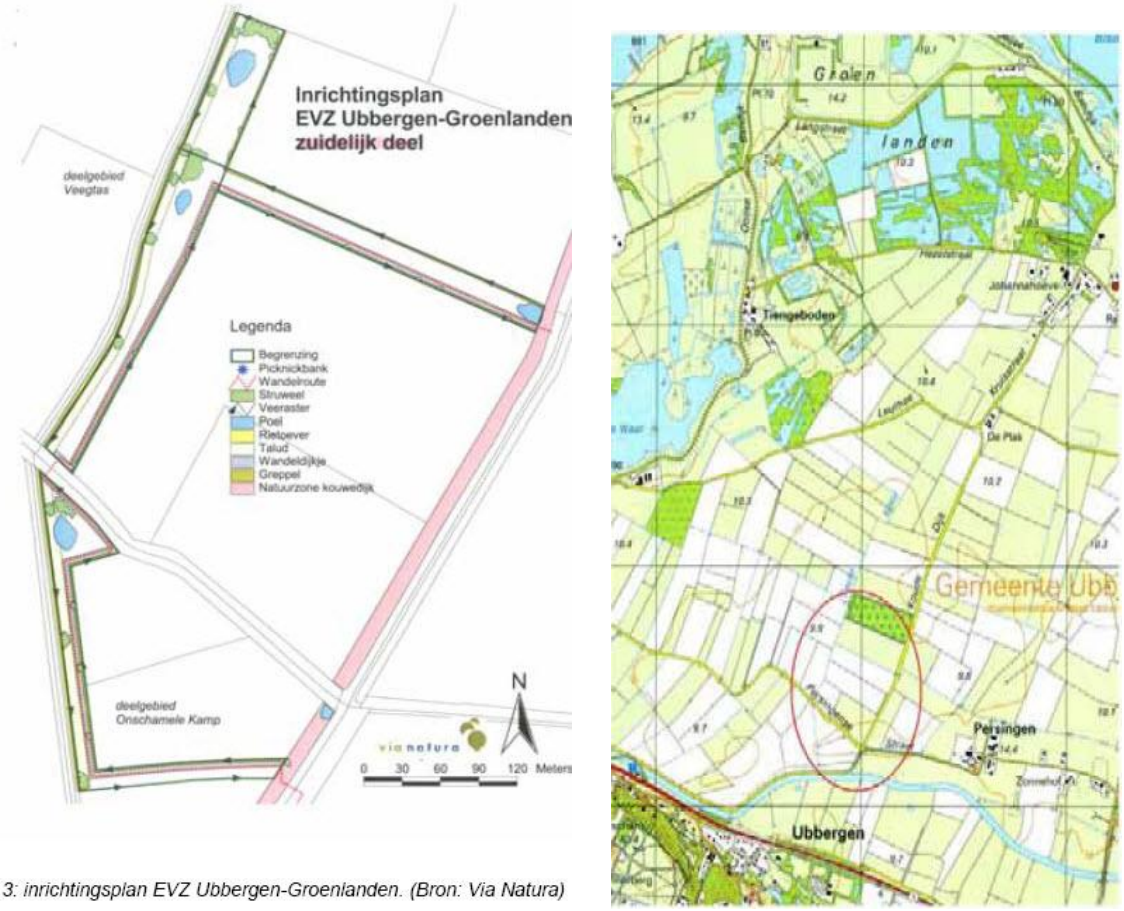

Figuur 3: inrichtingsplan EVZ Ubbergen-Groenlanden. (Bron: Via Natura)

Schraapplaats: runderen op zoek naar gras.

Jaarrond begrazing: Hoe komen onze Geuzen de winter door?

Deze en vele andere vragen over begrazing worden behandeld in een reeks kleine artikeltjes. De verhalen zijn gebaseerd op een cursus voor natuurbeheerders, die door de stichting ARK werd verzorgd. Titels:

1.Begrazing als natuurlijk proces 2.Begrazing door runderen 3.Hoe komen onze Geuzen de winter door? 4.Sociale orde en sociaal gedrag 5.Jaarrond of seizoenbegrazing

Wie interesse heeft: laat dit even weten (j.h.swarte@hetnet.nl), dan stuur ik ze toe

Bij het scheiden van het jaar verraste de natuurfotograaf Pauline van Marle ons nog met foto's van de bever in levende lijve genomen op een van de plassen op 't Zwanenbroekje.

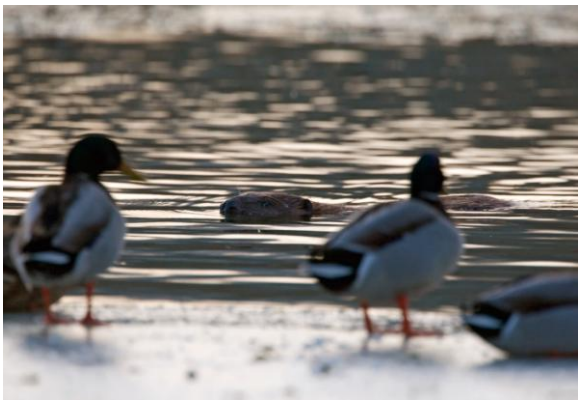

Op de linkerfoto aanzwemmend midden in de plas; op de rechterfoto oog in oog met twee eenden

Algemene informatie:
Een bezoek aan 't Zwanenbroekje?
Interesse in een informatiefolder en/of de nieuwsbrief? j.h.swarte@hetnet.nl
Een eenmalige of periodieke donatie aan 't Zwanenbroekje?
Rekeningnummer 1279.60.724 ten name van stichting Vrienden van 't Zwanenbroekje,
Rabobank Rijk van Nijmegen.

Bereikbaarheid van 't Zwanenbroekje:
Vanaf het Trajanusplein in Nijmegen richting Beek/Kleve, N325. De eerste afslag rechts naar Ubbergen nemen. Parallel aan de verkeersweg blijven (Parallelweg) tot het punt waar de weg enigszins naar rechts buigt (begin Kasteelse Laan) en het fietspad rechtdoor gaat. Auto's en fietsers kunnen hier parkeren; voetgangers steken hier de weg over (**voorzichtig!**) naar het klaphekje. Hierachter bevindt zich een landbouwweg en het toegangshek van 't Zwanenbroekje. De landbouwweg is ook te bereiken vanuit Beek, St. Hubertusweg, eerste afslag links